

Vladimír Polák

Chci tam hlavně položit kytičku

„Olinko a Vladíčku, vidíme se naposled. Narukuji a takhle se za mnou zavře opona a už se v životě neuvidíme,“ vzpomíná Vladimír Polák na loučení s tátou, který v březnu 1944 narukoval do 1. československé samostatné brigády v SSSR. O necelých čtrnáct dní později Antonín Polák zahynul během bombardování Rovna. Vladimír tak v šesti letech přišel o svého milovaného tatínka.

Tříkrát prošla fronta

Vladimír Polák se narodil 28. listopadu 1937 v obci Mirohošť v Dubenském újezdu na Volyni v tehdejším Polsku (dnes Ukrajina), jako jediné dítě rodičům Antonínovi a Olze. Jeho rodiče patřili mezi volyňské Čechy, kteří do této oblasti, tehdy náležející carskému Rusku, přišli v druhé polovině 19. století. Matka pocházela z blízké obce Moldava, konkrétně z její osady Májovka a otec z rodného domu pamětníka. V Mirohošti žili společně s prarodiči. Vlastnili rozsáhlé hospodářství s asi 20 hektary polností, luk, pastvin, ale také chmelnicí a kouskem lesa.

Aniž by se Vladimír hnul z místa svého bydliště, zažil do šesti let několik režimů a okupačních správ. Nejprve v polovině září 1939 tuto oblast společně s východní částí Polska v rámci tajného paktu o neútočení obsadil Sovětský svaz. V červnu 1941 tam pak vpadla německá armáda a pod nacistickou správou zůstala až do roku 1944, kdy byla osvobozena Rudou armádou. Na to ale Vladimír vzhledem ke svému tehdejšímu věku nemá výrazné vzpomínky.

Smrt otce

Symbolem utrpení volyňských Čechů se stal Český Malín, který nacisté 13. července 1943 vypálili a brutálně vyvraždili jeho nevinné obyvatele. Po příchodu Rudé armády tak tisíce českých mužů a žen dobrovolně narukovalo do československých jednotek bojujících po boku Sovětského svazu proti nacistickému Německu. Před cestou do Rovna, kde se shromažďovali českoslovenští branci, se ve dveřích s šestiletým Petrem a jeho maminkou také loučil otec. Německé velení zaregistrovalo větší počet vojáků v Rovně a vydalo rozkaz k bombardování města. Jedna z bomb 27. března 1944 dopadla poblíž místa, kde se Antonín Polák připravoval k nástupu do vagónu mířícího k výcviku. *„Tatínek měl smrtelné zranění. Tlaková vlna mu roztrhla plíce,“* vysvětluje Vladimír Polák.

Společně s dalšími československými vojáky pak otce pohřbili v Rovně. Rodina nechala jeho ostatky exhumovat a převézt do Mirohoště, kde byl pochován a kde má dodnes hrob.

Na Volyni bez otce

Po této tragické události zůstala matka sama s Vladimírem. S hospodářstvím jí sice pomáhali prarodiče, ale chyběla ochrana. Po Volyni se v té době pohybovaly různé ozbrojené tlupy, především pak banderovci – členové Ukrajinské povstalecké armády (UPA), usilující o nezávislou

Ukrajinu. Banderovci často terorizovali místní obyvatele, především ty, kteří nebyli ukrajinské národnosti. Olga se tak s malým Vladimírem přestěhovala za svými rodiči do osady Májovka v obci Moldava. „*V noci přijeli s koňmi a s vozem na dvůr a šli rabovat. Vždycky, když jsme k večeru šli domů, tak jsme zvenku zadělali dřevěné okenice a zevnitř zašprajcovali dveře, aby nemohli dovnitř. Stejně se tam vždycky nějak dostali. Měli zbraně a třeba pažbou rozbili okna nebo dveře. Pokud jim člověk nebránil, tak sebrali všechno, co mohli. Hlavně to byly potraviny: mouka, cukr, sůl, chleba, maso a tak dále. To vzali zevnitř budovy. Venku šli do chlíva a ukradli třeba krávu s teletem nebo zabili prase a hodili ho na vůz nebo sebrali koně. Takhle všechno, hlavně v noci, kradli a odváželi pryč,*“ vzpomíná pamětník.

Matka s Vladimírem se tak raději přestěhovali zpět do Mirohoště a později ke známým do lépe chráněného města Dubno.

V nové vlasti

Na základě mezistátní dohody mezi Československem a Sovětským svazem podepsané v Moskvě 10. července 1946 se organizovala reemigrace volyňských Čechů. Celkem se jednalo asi o čtyřicet tisíc osob. Do jednoho z prvních transportů v únoru 1947 nastoupil i Vladimír se svou matkou, prarodiči a tetou. Cesta trvala asi čtrnáct dní a rodina s sebou vezla také nějaká hospodářská zvířata, která museli ošetřovat a krmit. „*Byla velká zima. Ve vagónu jsme měli kamínka a vezli trochu dřeva. Na plotně se sem tam něco ohřálo nebo uvařil čaj. Vezli jsme věci na živobytí během cesty. Než se jelo, tak se doma zabilo prase, nadělaly klobásy, které se naskládaly do vědra a zalily teplým sádlem, které to zakonzervovalo. Máslo se doma přeškvařilo, aby nežluklo a nekazilo se,*“ vypráví Vladimír Polák.

Po příjezdu do Československa se rodina usadila do domu strýce Alexandra Cupala v Hněvotíně č.p 14, který se v československém armádním sboru zúčastnil bojů od Dukly až po Moravu. Hněvotín stojí nedaleko Olomouce. Před druhou světovou válkou v něm převažovalo německé obyvatelstvo. Z 1502 obyvatel se v roce 1930 hlásilo 892 k německé a 602 k československé národnosti. Do vyprázdněných stavení po poválečném odsunu Němců se pak přistěhovalo asi pět rodin z Podkarpatské Rusi, několik rodin z jižní Moravy a vnitrozemí a dvacet rodin z Volyně. Z toho tři vdovy po padlých československých vojácích, kterým byly přiděleny domy bez polností. Olga Poláková s Vladimírem se tak zanedlouho přestěhovali do domu č. p. 252.

Později matce během 3. etapy pozemkové reformy v roce 1948 přidělili dva hektary půdy a další dva hektary přidělili jejím rodičům. To už v Československu vládl komunistický režim. Matka s prarodiči a svým druhem Josefem Rousalem na těchto polnostech sice hospodařili, ale někdy v letech 1956 – 1958 pod nátlakem vstoupili do nově vzniklého zemědělského družstva (JZD). „*Všichni volyňáci se bránili vstupu, ale pak už nebylo zbylí,*“ dodává pamětník.

Vrací se ke kořenům

Po základní škole se Vladimír vyučil elektromechanikem pro sdělovací a zabezpečovací zařízení a poté nastoupil do zaměstnání v Návěstných dílnách v Olomouci (později Automatizace železniční dopravy (AŽD)), kde zůstal až do odchodu do penze. V roce 1959 se oženil s Jiřinou Ištvanovou. Společně pak vychovali své tři děti – Vladimíra, Jiřinu a Vítězslava.

Vladimír Polák nikdy nezapomněl na své kořeny. Ještě za doby komunistického režimu několikrát navštívil rodiště na Volyni. Cesty opakoval i po roce 1989 a účastnil se také slavnostního odhalení pomníku padlým volyňským Čechům v Rovně v roce 2007, na němž je vytesáno také jméno jeho

otce Antonína Poláka. V roce 2015 také nechal opravit jeho hrob na zanedbaném českém hřbitově v Mirohošti. Na Volyň se chystá i letos. „*Myslím si, že tam jedu naposledy. Chci tam hlavně položit kytíčku, protože 27. března letošního roku 2019 je to sedmdesát pět let, co můj tatínek padl v Rovně,*“ na závěr dodává Vladimír Polák, který stále bydlí v Hněvotíně, kde spolupřádal již několik celorepublikových setkání volyňských Čechů.